

Cinikus vallomások

*Azoknak ajánlom, akik bántottak,
és azoknak, akiket bántottam.*

ÍRÓK ÉS TOLLFORGATÓK

Mert vannak írók és vannak tollforgatók, amiről te nem tudsz, nyájas olvasó. A különbség köztük az, hogy az író nem mindig tehetséges, a tollforgató pedig nem mindig tehetségtelen. Az író legértékesebb könyve a tagkönyv, amelyben mint a bibliában, megtalálja a világ összes bölcsességét: a rangot, megbecsülést és a nyugdíjalapot.

Nyugdíj nélkül nehéz írni — gondolom magamban és határozottan érzem, hogy a toll forogni kezd az ujjaim között, mintha figyelmeztetne: hohó, lassabban a testtel hékás, tollforgató vagy csak, vigyázz minden betűre!

ÉRDEKESET, DE GYORSAN

— Maga író? — kérdezte a csinos fiatal lány és szemében megcsillantak az őszinte csodálat apró fényei.

Az ősz író nagyot szippantott szivarából és zavartan pislogva bólintott.

A csinos fiatal lány elpirult a belső izgalomtól és cinkos bizalmassággal, egyenesen az író szemébe nézve mondta:

— Akkor hát mondjon nekem valami érdekeset, de gyorsan.

Az író agya lázasan működni kezdett, mintha rejtett motorok hajtanák. Aztán a motorok hirtelen leálltak, az agyműködés megszűnt.

Nem tudott mondani semmi érdekeset gyorsan.

ÉS LŐN MUNKÁSTANÁCS

A buta ember íróasztalnál ült és parancsolgatott, arra hivatkozva hogy ő a munkásosztály fia.

A munkásosztály okos és éles szemekkel figyelte, mígnem egy szép napon fülöncsípte és így szólt:

— Kotródj fiam, majd apád ül a helyedre!

BENEDEK ÉS A HUSZAK

Huszan dolgoztunk az újságnál, köztünk a jóltáplált, jómegjelenésű és jómodorú Benedek is, aki lenézett bennünket. Sokat olvastunk, konferenciáztunk, vitatkoztunk, rengeteget cigarettáztunk és kávéztunk, sokat írtunk, fordítottunk, keveset aludtunk.

Csak Benedek nem írt soha.

Mi, tizenkilencen, kifejezési formákkal, tördelési megoldásokkal és adósságokkal küszködtünk, s egyre inkább érett bennünk a tudat, hogy szegényen halunk meg. Csak Benedek volt kivétel. Ő házat vett, bútort, villanyszekrényt, motorkerékpárt és borotvagépet. Mert ő hirdetések gyűjtője, pénzt szerzett a lapnak, mi pedig csak szívünket és vérünket adtuk.

HALOTT KÖLTŐ

A kórház halottaskamrájában farácsos padon fekszik Lajos, a költő.

Kartársai és barátai, akik körülálljuk, minden verssorát olvastuk, gyakran hangosan ócsároltuk, utánérzéssel vádoltuk, többször pedig, amikor megéreztük, hogy sikerült kimondania a kimondhatatlant, néma döbbenettel és elismeréssel szívtuk magunkba egy-egy versét, — most is fájdalmas szorongással és némi irigységgel érezzük, hogy Lajos már megint valami halhatatlant cselekedett.

ŐSZINTE BÍRÁLAT

Összes, kopaszodó, alacsony emberke a gyermekíró, helyesebben: a gyermekek írója. Fején nagy fekete kalapot, lábán magasszárú cipőt, szemében jóságos, megértő tekintetet visel.

Verseket ír, dús képzelettel, csupaszív hangnemben, kötött

formában, tehetségesen: a tapsifüles nyuszikáról, a tarka bociról, a brummogó medvéről és Lacikáról, aki nem akart szót fogadni anyukának, de azután mégis szót fogadott.

A gyerekek — akik helikopterről, lökhajtásos motorról, gépemberről és holdrakétáról beszélnek egymás között — tátott szájjal olvassák a gyermekíró verseit és elnéző mosollyal, fejcsóválva, hamisan selypítve mondják neki:

— Dádá, báci!...

ELSŐ ESTE PÁRIZSBAN

Első este Párizsban a Nagy Buleváron sétáltam a káprázatosan kivilágított kirakatok és a szüntelenül hömpölygő tömeg között, egyedül, elveszetten.

Az úttesten ezrével rohantak a gépkocsik, mint zúgó acélfolyam, a házfalokról vakító fényreklámok hivalkodtak, a járda szélén pedig utcai árusok, rikkancsok kiáltoztak racsolva. Egymáshoz símuló párok, erősen kifestett nők, burnuszos arabok, öregarcú körszakállas diákgyerekek, fiatalosra borotvált és masszírozott arcú aggastyánok haladtak el mellettem, s nekem úgy tűnt, hogy mindenki engem néz.

Mintha mindenki látná rajtam, — tömöttvállú kabátomról, vastagtalpú cipőmről, széles nadrágomról — hogy idegen vagyok és aktatáskámban kenyeret, Zdenka-sajtot és bácskai sonkát viszek, mivel nincs elég francia pénzem, hogy étteremben vacsorázzak.

E szorongó érzés közben egy szőke fiatalember állt mellém és tökéletes francia nyelven megszólított:

— Bocsánat, tessék megmondani, merre van a Théâtre Français?

Nem akartam hinni a fülemnek.

Egy vérbeli francia engem kérdez, nálam tudakozódik, nálam, aki alig néhány órája érkeztem Párizsba, életemben először!

Elmosolyodtam és már kerestem az illő francia szavakat, hogy udvariasan elutasítsam, de abban a pillanatban a Bulevár másik oldalán, pontosan szemközt, megpillantottam a hatalmas neonfeliratot: Théâtre Français.

— Lá! — mondtam hanyag párizsi hangsúllyal és határozott mozdulattal a túlsó oldalra mutattam.

Attól a pillanattól fogva otthon éreztem magam Párizsban.

AZ ISTENEKRŐL

Az idős plébános bölcs, okos és művelt ember volt. Rengeteg könyvet olvasott és tudta, hogy isten nincs.

Csak azt nem tudta, hogy vannak istenek.

VORÓS ÚTLEVÉL

Előkelő trieszti étteremben ülünk, spárgalevest, milánói cotelette-t, áfonyát, pármaji sajtot, habos mignonokat, portói vörösbort és moccakávét fogyasztunk. A rendkívül ízletes és rendkívül bágyasztó ebéd után egy bankigazgató külsejű, agyonborotváltarcú főpincér készíti a számlát, én pedig vörösfedelű útlevelemből halászom elő a lepedőnagyságú olasz bankjegyet és fizetek. Az útlevél ott fekszik a fényesen csillogó evőeszközök és kristálypoharak között a hófehér abroszon, mint egy vörös folt. Signor Soretti az ebédársam, akinek négy bérháza, három üzlete, két gépkocsija, többkarátos briliánsgyűrűje és huszonkilenc alkalmazottja van, s cégjelzéséből ítélve a leánykereskedelem kivételével az égvilágon mindennel foglalkozik, jóllakottan pislog az útlevélre és határozott hangon mondja:

— Szerintem a kapitalizmus jobb.

A súlyos kijelentés egy világképet, a világ képét idézi fel bennem. Agyam lázasan működik. Megdönthetetlen érvek, dialektikus igazságok, Marx, Lenin, Tito mondatai villannak fel emlékezetemben, de azután rádöbbenek, hogy signor Soretti »dialektikáját« a négy bérház és a huszonkilenc alkalmazott határozza meg.

— Önnek bizonyára jobb — mondom csendesen és zsebembe süllyesztem vörös útleveletem.

SZÉGYELLEM MAGAM

Egy szellemes francia közmondás szerint: partir e'est mourir un peu — elutazni azt jelenti, mint egy kicsit meghalni.

Nálunk ezt a mondást így módosíthatnánk: külföldre utazni azt jelenti, mint egy kicsit szégyenkezni.

Mert valljuk be, ha valakinek a rengeteg szükséges tényező szerencsés összjátéka folytán sikerül közköltésen külföldre utaznia, nem kerülheti el az itthonmaradottak szemrehányó, irigy pil-

lantásait és ócsárló megjegyzéseit a háta mögött. Ezek a pillantások szinte nyilvános szégyencölöphöz kötik az embert.

Tíz év alatt kétszer voltam külföldön.

Szepege a sarokba állok és szégyellem magam.

CSALI MESE

Hol volt, hól nem volt, a bürokráciás tengeren túl, vagy talán még annál is messzebb, volt egyszer egy főnök.

Ez a főnök arról volt nevezetes, hogy sohasem ostromolta piszkos ajánlatokkal egyetlen fiatal, csinos női alkalmazottját sem;

nem hívta vacsorára;

nem vitte hivatalos útra;

nem rendelte be délutáni túlórázásra;

nem adott könnyebb beosztást magasabb fizetéssel;

nem bókolt,

mégcsak gondolatban sem kívánta meg egyetlen csinos női beosztottját sem.

Ez a főnök nő volt.

A TALPNYALÓ BUKÁSA

A talpnyaló korán kelt, mert rengeteg volt a tennivalója, azaz nyalnivalója. Sietve öltözött, egy hajtásra felhörpintette a teáját és kiszólt a konyhába a feleségének:

— Mucus! Mákost is csomagolj tízóraira, Bányai fölöttébb szereti!

Közvetlen főnöke, Bányai, csakugyan fölöttébb szerette a mákost, mégsem tudta elintézni a talpnyaló kinevezését, mert a törvény csak az igazgatónak adott erre jogot.

Az igazgató is fölöttébb szerette a mákost, de az új törvény szerint csak az igazgatóbizottság nevezhetett ki vezető tisztviselőket.

Az igazgatóbizottság hét tagja is fölöttébb szerette és fogyasztotta a mákost, kiderült azonban, hogy a legújabb törvény szerint a kinevezéshez a huszonöt főből álló munkástanács beleegyezése szükséges.

Ennyi emberrel szemben tehetetlennek érezte magát a talpnyaló, se mákja, se nyála nem maradt hozzá.
Nekigyürközött és dolgozni kezdett.

PÓKHÁLÓS TÖRTÉNET

A Pók póknak született, nem tehetett róla.

A szövés volt a mestersége, de a sors egy íróasztalhoz ültette, papírost, tintát, tollat kapott és telefont.

Az íróasztalon írni szokás.

A Pók azonban szóni szeretett.

Más anyag híján a telefondrótól szövögette hálóját:

— Halló, illetékes Hely! Felhívom figyelmüket, hogy Balog nagyon gyanús...

— Halló! Rédei problematikus...

— Halló! Kovács megbízhatatlan...

— Halló! Veres használhatatlan...

A dróton szőtt hálók hínáránt fonódtak az áldozatok köré, húzták őket a mélybe, a szegénybe, a bukásba, a Pók íróasztalát pedig egyre magasabba emelték.

Végül egy hálókészítő üzem vezetőjévé nevezték ki.

Akkor derült ki, hogy nem ért a hálókészítéshez, ha nincs hozzá áldozat.

ELLESETT PÁRBESZÉD

— Lecsúsztam. Képzeld, ma reggel közölték velem a Központban, hogy nem nevezhetnek ki igazgatónak. Volt valami ügyem hat évvel ezelőtt, tudod...

— Tudom.

— Úgy hallom, Petei lesz az új igazgató.

— Soha! A Központ nem engedi. Peteinek is volt valami ügye.

— Vagy ügy? Akkor hát ki lesz az új igazgató?

— Csetei.

— Annak nem volt ügye?

— Volt.

— És mégis?

— Mégis.

— Véleményem szerint neked kötelességed felhívni a Központ figyelmét arra, hogy Cseteinek valami ügye volt!

- Nem teszem.
- Miért?
- Mert nekem is volt valami ügyem.

SÓHAJ A VILÁGHÍR UTÁN

A világirodalom nagyjainak élettörténetét olvasom.

Balzac piszkos adósságokkal küszködött, Voltaire verseket loptott Shakespeare-től, Oscar Wilde természetellenes nemi viszonyt folytatott, Petőfi izgága, pökhendi viselekedéséről volt nevezetes, Móricz Zsigmond oldalakat másolt ki idegen könyvekből, Villon literszámba vedelte a bort és többször is nyilvánosan megbotozták részegség miatt, Szabó Dezső pedig író társainak ócsárlásával és pletykázással töltötte életének javarészét...

Némi keserűséggel állapítom meg, hogy jómagam és néhány vajdasági író társam sok mindenben igyekeztünk utánozni a legnagyobbakat, de lám világhírré mégsem tettünk szert.

